

Teknikföretagen

IFMETALL

Utbildningsdepartementet

2017-10-31

Registrator
103 33 Stockholm

Er referens/dnr: U2017/03537/GV
Utbildningsdepartementet
Promemoria 2017-09-06

Remissvar

Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program

Teknikföretagen som remissinstans lämnar här tillsammans med IF Metall synpunkter på Utbildningsdepartementets promemoria 2017-09-06.

Teknikföretagen och IF Metall är i huvudsak positiva till de ändringar i Skollagen som utbildningsdepartementet föreslår angående grundläggande behörighet på yrkesprogrammen.

Vi ställer oss dock inte bakom förslagen om reglering av den garanterade undervisningstiden vid apl, inte heller förslaget om att bidraget till enskilda huvudmän i vissa fall ska kunna minskas.

Vi avvisar förslaget att införa ett estetiskt ämne, benämnt estetiskt uttryck, på bekostnad av ett förminskat gymnasiearbete.

Under förutsättning att förslaget till ändringar i Skollagen genomförs, bör det på allvar övervägas om det är relevant att dela upp gymnasieskolans nationella program i högskoleförberedande program respektive yrkesprogram eftersom alla program kommer att erbjuda eleverna en möjlighet att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet. Skillnaden mellan programmen blir därför snarast en fråga om när eleverna ska träda ut i arbetslivet, direkt efter gymnasiet eller först efter någon form av genomförd vidareutbildning.

4.1 Alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan

Förslag: Alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Yrkesprogrammen ska även i fortsättningen utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

Det är sannolikt så att förslaget verkar positivt för rekryteringen till yrkesprogrammen och det är framför allt i flera fall nödvändigt att eleverna når längre i sina studier för att de ska kunna delta i den industriella utvecklingen.

4.2 Yrkesprogrammets omfattning utökas upp till 2 800 gymnasiepoäng

Förslag: Yrkesprogrammen barn- och fritidsprogrammet, hotell- och turismprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet ska utökas till 2 700 gymnasiepoäng och övriga yrkesprogram ska utökas till 2 800 gymnasiepoäng. Med ett fullständigt program i gymnasieskolan ska avses betyg från kurser och ett gymnasiearbete i en omfattning om 2 500–2 800 gymnasiepoäng enligt en individuell studieplan. I den poängplan som anges i bilaga 2 till skollagen ska kurser som inom ramen för ett yrkesprogram ger grundläggande behörighet läggas till. Kurser i svenska eller svenska som andraspråk och engelska ska ingå i sådan utsträckning att eleven uppnår grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Samtliga yrkesprogram i gymnasieskolan ska fortfarande vara avsedda att genomgå på tre läsår och inom samma lärotider som i dag. Huvudmannen ska dock få besluta att undervisningen på ett nationellt program för en elev i gymnasieskolan ska få fördelas över längre tid än tre år, om eleven läser ett yrkesprogram och det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i de kurser som eleven läser och som krävs för att eleven ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Det ska tydliggöras i gymnasieskolans läroplan att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå de kunskaper som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

Allt sedan starten av Teknikcollege har Teknikföretagen och IF Metall, tillsammans med övriga intressenter inom Teknikcollege, arbetat för att alla industrirelevanta gymnasieutbildningarna ska omfatta minst 2 800 poäng för att ge utrymme för både yrkesämnen i tillräcklig omfattning och de kurser som ger grundläggande behörighet. Arbetet har gett resultat på lokal nivå, då huvudmännen gett elever på det industritekniska programmet möjlighet att läsa utökat program.

Vi hälsar därför med tillfredsställelse att även regeringen lyssnat på våra argument och tillstyrker förslaget att yrkesprogrammets omfattning utökas upp till 2 800 gymnasiepoäng och att svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3 samt engelska 6 läggs till i poängplanen för bilaga 2 och att skolorna blir skyldiga att planera för upp till 2 800 poäng.

4.3 Elever på yrkesprogram ska få välja bort kurser som ger grundläggande behörighet

Förslag: En elev på ett yrkesprogram ska få välja bort sådana kompletterande kurser som krävs för att eleven ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som inte obligatoriskt ingår i programmet. Elever på barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet får välja bort kurserna svenska 3 eller svenska som andraspråk 3 och engelska 6. Eleverna på hotell- och turismprogrammet får välja bort kurserna svenska 2 och 3 eller svenska som andraspråk 2 och 3. Elever på övriga program får välja bort kurserna svenska 2 och 3 eller svenska som andraspråk 2 och 3 och engelska 6. En elev som har valt bort en eller flera sådana kurser ska inte anses följa ett reducerat program. Elevens individuella studieplan ska dock innehålla uppgifter om eleven har valt bort en eller flera sådana kurser.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

De är rimligt att de elever som har en klar målsättning att söka sig till ett arbete direkt efter gymnasieskolan ska kunna välja bort de kurser som ger grundläggande behörighet för att fokusera på yrkeskurser och ändå få en fullständig gymnasieexamen.

4.4 Det ska fortfarande vara möjligt att läsa kurser som ger grundläggande behörighet som individuellt val och programfördjupning

Förslag: Elever på yrkesprogrammen ska även i fortsättningen kunna läsa kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå som individuellt val. Huvudmännen ska också även fortsättningsvis kunna erbjuda kurser som krävs för grundläggande behörighet inom programfördjupningen.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget med ett tillägg.

Förslaget innebär inte någon förändring mot dagens reglering. Det individuella valet ska vara elevens val, men dennes val av kurser görs trots allt utifrån det kursutbud som huvudmannen beslutat erbjuda. Likaså står det huvudmannen fritt att besluta om vilka kurser som eleverna ska erbjudas inom ramen för programfördjupningen.

För vissa yrkesutgångar är hela utrymmet för programfördjupningen ianspråktaget, för andra en mindre del. För de industrirelevanta utbildningarna är den grundläggande idén att valet av kurser inom programfördjupningen ska avgöras lokalt i samråd med de lokala programråden för att matcha behoven inom industrin på den lokala eller regionala arbetsmarknaden. Under gymnasieutredningens arbete framkom att utredarna hade en annan tolkning. Deras uppfattning var istället att det inte krävdes fler än de i Skolverkets yrkesutgångar angivna kurserna för att kvalificera sig för yrket.

Skolverket bör därför ges i uppdrag att i samråd med de nationella programråden uppdatera yrkesutgångarna så att denna missuppfattning undanröjs.

Teknikföretagen och IF Metall föreslår dessutom en tydligare skrivning i förordningen med innebörden att huvudmannen får besluta om kurser inom programfördjupningen först efter att det lokala programrådet ställt sig bakom förslaget.

4.5 Elevernas garanterade undervisningstid utökas

Förslag: Den garanterade undervisningstiden för eleverna på yrkesprogram ska utökas i proportion till programmens ökade omfattning. Om en elev väljer bort kompletterande kurser som krävs för att eleven ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå, ska elevens garanterade undervisningstid minskas i motsvarande omfattning.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

Resultaten i gymnasieskolan i form av examinationsgrad efter tre respektive fyra år och betygsstatistik talar entydigt för att eleverna behöver avsevärt mer lärarledd tid i skolan än vad de får idag. Även vid en internationell jämförelse framstår den tid i skolan som vi erbjuder eleverna som låg. Vår uppfattning är därför att den garanterade undervisningstiden i gymnasieskolan bör bli en fråga för fortsatt utredning.

4.6 Regleringen av den garanterade undervisningstiden vid arbetsplatsförlagt lärande ska justeras

Förslag: Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska för en elev i gymnasieskolan anses motsvara den garanterade undervisningstid som i genomsnitt fördelas per vecka när utbildning som motsvarar den som genomförs på en arbetsplats i stället förläggs till skolan.

Teknikföretagen och IF Metall avstyrker förslaget.

Eftersom den apl som genomförs med största sannolikhet enbart handlar om yrkesämnen, bör beräkningsmodellen på samma sätt som idag baseras på den garanterade undervisningstiden och oavsett den enskilde elevens studieplan anses uppgå till 23 timmar, dvs samma modell som föreslås för beräkning av omfattningen av apl i lärlingsutbildning i 4.7.

Som förslaget är formulerat kan det tolkas som att beräkningen av hur många timmar en apl-vecka ska motsvara ska göras individuellt för varje elev. Vi menar att förslaget bara skapar onödig byråkrati för skolorna. I en och samma undervisningsgrupp kan det komma att gå elever som läser 2 500 eller 2 700 poäng alternativt 2 500 eller 2 800 poäng. Att med de förutsättningarna räkna fram olika timtal för en apl-vecka för en enskild elev förfaller onödigt krångligt. Skolorna gör det inte heller idag för de elever som läser utökar program.

Om tanken istället är att beräkna omfattningen av en apl-vecka utifrån att ett yrkesprogram ska planeras utifrån 2 700 eller 2 800 poäng, blir konsekvensen att skolorna räknar av fler timmar för varje genomförd apl-vecka än idag: 24 timmar för en utbildning om 2 700 poäng och 25 timmar för en utbildning om 2 800 poäng. Genom att välja att läsa svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3 och engelska 6 kommer eleven alltså att erbjudas färre timmar för den skolförlagda delen av yrkeskurserna än med nuvarande system, något som väl knappast kan sägas vara förenligt med intentionerna i reformen.

4.7 Omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande i lärlingsutbildningen ska inte ändras

Förslag: Vid beräkningen av hur stor del av den gymnasiala lärlingsutbildningen som ska förläggas till en arbetsplats ska det bortses från sådana kurser som krävs för att eleverna

ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som eleverna får välja bort.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

4.8 Nationella prov ska genomföras även i inledande kurser på yrkesprogrammen

Förslag: Nationella prov på yrkesprogram ska användas i den inledande kursen i studievägen i ämnena svenska eller svenska som andraspråk och engelska samt i den högsta avslutande kursen i studievägen i dessa ämnen, med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2, och i den högsta avslutande kursen i matematik.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

4.9 Kraven för yrkesexamen ska inte ändras

Förslag: Kraven för yrkesexamen ska inte ändras.
Om en elev på ett yrkesprogram har fått betyget F på en kurs som krävs för att eleven ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som eleven får välja bort och kursen inte krävs för en sådan gymnasieexamen som programmet syftar till, får eleven välja att inte låta kursen ingå i ett examensbevis eller studiebevis.

Teknikföretagen och IF Metall tillstyrker förslaget.

Eftersom det inte blir obligatoriskt att läsa svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3 samt engelska 6 är det rimligt att eleven kan välja att kurserna inte ska finnas med i examensbeviset eller studiebeviset om betyget är ett F.

Samtidigt är det inte orimligt att tro att det för de allra flesta elever på yrkesprogram kommer att vara mycket svårt att nå de höga betygen och att betyget E kommer att dominera i de kurser som ger grundläggande behörighet. Därmed blir det ofördelaktigt att över huvud taget ta med kurserna i ett examensbevis eller studiebevis om det genomsnittliga jämförelsetalet på de tre kurserna är lägre än det genomsnittliga jämförelsetalet på de kurser som ger en gymnasieexamen om 2 500 poäng. Förslaget att bara medge att kurser med betyget F tas bort, riskerar således att leda till avhopp om eleven misstänker att betygen i svenska 2 och 3 eller svenska som andraspråk 2 och 3 samt engelska 6 påverkar helheten negativt.

Förslaget riskerar därför föra med sig vissa oönskade effekter som eleverna snabbt kommer att förstå och kalkylera med.

4.10 Meritvärderingen vid tillträde till högskolan ska inte ändras

Förslag: Bestämmelserna om meritvärdering av betyg vid tillträde till högskolan ska inte ändras med anledning av utökningen av yrkesprogrammets omfattning.

I väntan på resultatet av beredningen av Tillträdesutredningens betänkande ställer sig Teknikföretagen och IF Metall bakom förslaget.

4.11 Bidraget till fristående skolor ska i vissa fall kunna minskas

Förslag: Om elevens hemkommun fördelar mindre resurser till de kommunala skolenheterna, eftersom elever har valt bort kurser som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå, får det bidrag som hemkommunen ska lämna till de enskilda huvudmännen minskas på motsvarande sätt för sådana bortvalda kurser.

Teknikföretagen och IF Metall avstyrker förslaget.

För att täcka kostnaderna för reformen föreslår regeringen att kommunerna ska få ett utökat statsbidrag om totalt 234 mkr när de elever som påbörjar sina gymnasiestudier 2019 går i årskurs tre. Detta oavsett i vilken utsträckning kommunens elever huvudsakligen går högskoleförberedande program eller yrkesprogram och oavsett om eleverna på yrkesprogrammen kommer att läsa de tre kurser som ger grundläggande behörighet eller inte.

Kommunerna anses fullt finansierade för reformen.

Många industriägda gymnasieskolor erbjuder redan idag sina elever minst 2800 poäng utan annan finansiering från den kommunala huvudmannen än den som motsvarar 2500 poäng. Förslaget att en kommunal huvudman ska ha möjlighet att minska bidraget som ska lämnas till en fristående skola om huvudmannens elever väljer att inte läsa de tre kurser som ger grundläggande behörighet, innebär att finansieringsmodellen även i fortsättningen kommer att försvåra för de fristående skolor som vill erbjuda sina elever en utbildning av hög kvalitet med ett utbildningsinnehåll som både gör eleverna omedelbart anställningsbara och behöriga för vidare studier på högskolan. Detta är enligt vår mening inte en acceptabel modell idag och kommer inte att vara det i morgon heller.

Vår uppfattning är därför att ersättningsmodellen istället bör bygga på omfattningen av eleverna studier, dvs på hur många poäng som ingår i elevens studieplan upp till 2800 poäng.

6 Ett estetiskt ämne ska ingå i alla nationella program i gymnasieskolan

Förslag: Ett estetiskt ämne som benämns estetiska uttryck och som omfattar 50 gymnasiepoäng, ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program i gymnasieskolan, utom i det estetiska programmet. På estetiska programmet ska istället karaktärsämnena estetisk kommunikation samt konst och kultur ingå. Omfattningen på ämnen genom vilket det estetiska programmet får sin karaktär ska ökas från 1 050 till 1 100 gymnasiepoäng. Gymnasiearbetets omfattning ska minskas från 100 gymnasiepoäng till 50 gymnasiepoäng. Statens skolverk ska få i uppdrag att utarbeta en ämnesplan för ämnet estetiska uttryck och att se över estetiska programmets karaktärsämnen. Skolverket ska även få i uppdrag att när det gäller gymnasiearbetet se över och vid behov föreslå ändringar av de nationella programmets examensmål samt att utforma stöd och kommentarmaterial om examensarbetet och examensmålen.

Teknikföretagen och IF Metall avvisar förslaget.

Vårt ställningstagande riktar sig inte mot ett estetiskt ämne som sådant. Det är helt och hållet en fråga om kvalitet i utbildningen. En minskning av omfattningen av gymnasiearbetet och därmed resurserna för dess genomförande, riskerar leda till att syftet med gymnasiearbetet, att *"pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet"*, inte kan uppfyllas på en nivå som motsvarar företagens förväntningar.

Genom företagens medverkan lokalt sker idag en viktig kvalitetssäkring av yrkesutbildningen. Om gymnasiearbetet reduceras från 100 poäng till 50 poäng och eleverna ges mindre stöd i form av handledartid eller resurser i övrigt, riskerar vi att företagens engagemang också minskar och därmed riskerar denna kvalitetssäkring att gå förlorad.

Vår oro för att en minskning av omfattning och resurser kommer att leda till att fler misslyckas uppnå kraven för gymnasieexamen förstärks av Skolverkets rapport 461 *Nära examen*, där så många som 18 % av elevgruppen "studiebevis nära examen" på de högskoleförberedande programmen inte klarar ett godkänt betyg på gymnasiearbetet, medan det är ett långt mindre problem på yrkesprogram, t ex uppgår motsvarande andel på det industritekniska programmet bara till 8 %. Ett skäl till detta relativt sett goda resultat är sannolikt kopplingen mellan skola och industri och det stöd som företagen ger skolan i kvalitetsarbetet och genom att de erbjuder eleverna att lösa riktiga problem i sina gymnasiearbeten.

Samtidigt som detta förslag remissas pågår beredningen av Skolverkets förslag till yrkesprov inom Regeringskansliet. Vi ser positivt på att branschernas påverkan på kvaliteten och innehållet i yrkesutbildningen stärks och yrkesprov är för detta en lämplig modell. Det förefaller rimligt att anta att resultatet av beredningen kan komma att ha bäring på gymnasiearbetet

Vår uppfattning är därför att förslaget att minska gymnasiearbetets omfattning bör dras tillbaka och att frågan åter aktualiseras när Skolverkets förslag till en försöksverksamhet med yrkesprov beretts färdigt inom Regeringskansliet.

Torgny Martinsson

Josefine Larsson

Teknikföretagen

IF Metall